

Conclusions de la Jornada TTIP i Cultura

Dimarts, 10 de Novembre de 2015

Organitzada pel Departament de Cultura, el passat 10 de novembre va tenir lloc, a l'auditori Blanquerna, la jornada "TTIP i Cultura: riscos i oportunitats de l'Acord Transatlàntic de Comerç i Inversió per al sector cultural. Unes 300 persones, entre públic presencial i seguidors de l'emissió *streaming*, van participar-hi.

Pionera a nivell europeu en abordar l'impacte que aquest gran acord de lliure comerç podria tenir sobre el futur de la Cultura, la Jornada va estructurar-se en tres grans blocs temàtics.

- **Què és el TTIP?**
- **Impactes sobre el sector editorial**
- **Impactes sobre el mercat digital i la propietat intel·lectual**

Què és el TTIP?

El primer d'ell va servir per explicar de forma global què és l'Acord Transatlàntic de Comerç i Inversió, més conegut per les seves sigles angleses: TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership).

Com va recordar el Sr. Amadeu Altafaj, Representant Permanent del Govern de Catalunya davant la Unió Europea, el TTIP s'emmarca en un context geoestratègic marcat per quatre grans factors; el reequilibri de forces després de la Guerra Freda, l'acceleració de la globalització econòmica, l'emergència i creixement de l'espai Àsia-Pacífic i les mancances que ha demostrat el sistema de governança global per fer front als reptes que planteja aquest nou context mundial.

En aquest sentit, cal entendre el TTIP no pas com un acord comercial més, sinó com una aposta geoestratègica dels Estats Units i la Unió Europea per competir amb la Xina i per avançar-s'hi a l'hora de fixar els estàndards que regiran el futur del Comerç Internacional. La via escollida és la d'un acord bilateral perquè la via multilateral que representa la Ronda de Doha de l'Organització Mundial de Comerç (OMC) està encallada des de fa anys i no es preveuen canvis en breu.

La Comissió Europea, i tal i com va explicar el Sr. Fernando Perreau de Pinninck, Director de la Unitat de Negociacions aranzelàries i no aranzelàries de la Direcció General de Comerç,

negocia seguint un mandat que els Estats Membres li van donar el 2013 i que es basa en tres pilars.

En primer lloc el capítol d'“accés als mercats”, destinat a eliminar la gran majoria d'aranzels i fer progressos importants cap al l'anomenat “tractament nacional” – el fet de donar el mateix tracte a les empreses estrangeres que el que es dona a les empreses del mateix país-, en serveis, inversions i contractació pública. Entre molts d'altres, alguns dels serveis en negociació són l'edició de llibres, el teatre, la música en directe, el circ, les biblioteques o els museus. Tanmateix, la Comissió afirma que en cap cas el TTIP limitarà la capacitat dels Estats per a protegir i donar suport al seu sector cultural, de forma que *la legitimitat a preservar el dret a reglamentar i adoptar mesures per protegir i fomentar la diversitat cultural i lingüística haurà de quedar intacte, inclòs en el àmbit digital*. Els serveis audiovisuals han quedat directa i explícitament exclosos de les negociacions.

Un segon gran objectiu és el d'avançar cap a una millor “Cooperació Reguladora” que permeti reduir les incompatibilitats reglamentàries que fan més difícil i costós el comerç entre la UE i els EEUU. Davant la preocupació que aquesta harmonització es pugui fer a la baixa, la Comissió Europea assegura que no seran tocades cap de les regles que garanteixen la protecció dels estàndards europeus en matèria drets socials, laborals, mediambientals, etc.

Per últim, el tercer capítol de les negociacions fan referència a l'establiment de “Regles Globals de Comerç”, una sèrie de noves regles que permetin gestionar millor els reptes plantejats en àmbits com el desenvolupament sostenible, la competència, la propietat intel·lectual, les matèries primeres, les PIMES, les empreses públiques, etc. D'entre totes elles, caldria destacar el mecanisme privat d'arbitratge entre inversors i estats, el qual ha aixecat molta polèmica. Pensat per a protegir els inversors de cara a actuacions arbitràries dels estats que acullen aquestes inversions, la Comissió Europea ha fet modificacions a la proposta inicial per millorar la independència d'aquests tribunals internacionals i garantir que no posen en perill el dret a legislar dels Estats.

Impactes sobre el sector editorial

Entre els diferents actors del sector editorial català (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Gremi d'Editors de Catalunya) i europeu (Federació Europea d'Editors i Consell Europeu d'Associacions de Traductors Literaris) es va generar un fort consens al voltant de dos posicionaments.

El primer és la defensa de la política de preu fix del llibre, una pràctica molt estesa a Europa i que ha permès que sobrevisqui una important i diversa xarxa de llibreries de totes les mides, tot impedit que grans actors de la distribució mundial de llibres, com Amazon, vinguin els llibres a uns preus més baixos que la resta. La preocupació del sector europeu en aquest tema és que el TTIP pugui posar en perill aquesta política de preu únic que tants bons resultats ha donat fins a la data.

El segon gran punt de trobada es va produir al voltant de l'exclusió o no del sector editorial de les negociacions del TTIP. Més concretament, el sector es preguntava per què si els serveis

audiovisuals havien aconseguit quedar exclosos del mandat de negociació de la Comissió, el sector editorial no n'havia quedat també fora, aollint-se així a la coneguda política d' excepció cultural. L'excepció cultural és una pràctica que va introduir França en les negociacions de grans acords comercials i que permet protegir la cultura, en acceptar que no sigui tractada com a qualsevol altra mercaderia o servei comercial.

La conversa, que es va generar amb el representant de la Comissió Europea, va donar peu a una oferta oficial de diàleg i es va comprometre a seure's a parlar amb el sector editorial sobre propostes concretes que puguin rebaixar la preocupació expressada per autors, traductors, editors i llibreters sobre les conseqüències que el TTIP podria tenir per al seu futur.

La representant dels editors americans, Lui Simpson, va recordar que el sector editorial dels Estats Units té algunes diferències, com per exemple el fet que no existeixi una política de preu únic del llibre, però va compartir amb els seus homòlegs europeus la preocupació pels riscos monopolistes que poden suposar empreses tan grans com Google o Amazon. També va recordar el gran repte comú que suposa el fer front a la pirateria, tant a dins d'Europa i Estats Units com molt particularment a països emergents. Aquí el TTIP podria esdevenir una oportunitat per lluitar plegats contra la pirateria a nivell mundial.

En relació justament al respecte de la propietat intel·lectual, es va recordar que a banda i banda de l'Atlàntic els models són diferents. Als Estats Units, el sistema de *copyright* permet als autors vendre, totalment i per sempre, els drets sobre les seves obres. Per contra, a la Unió Europea els drets de l'autor – inclosos els drets morals sobre la seva obra-, són inalienables i per tant només poden ser cedits temporalment a tercers per a la seva explotació comercial. Una possible harmonització dels dos models arran de l'entrada en vigor del TTIP va ser descartada per a tothom.

Tanmateix, alguns representants europeus van manifestar la seva por a què el TTIP pugui posar en perill el model europeu de propietat intel·lectual, mentre la Comissió argumentava que això no passarà perquè es tracta d'una competència en mans dels Estats Membres. La nova directiva europea sobre drets d'autor que s'està negociant fou mencionada pels editors europeus com un element addicional de preocupació.

Impactes sobre el mercat digital i la propietat intel·lectual

Un dels capítols que han anat creixent en importància en les negociacions del TTIP és l'àmbit digital, el qual està revolucionant tant l'àmbit privat dels ciutadans com el seu àmbit professional i l'esfera pública en general.

El sector cultural no n'és una excepció i per tant també se'n veu directament impactat. Com recordava Vicent Partal, Director de Vilaweb, tant la creació, com la distribució i el consum cultural inevitablement passaran per l'àmbit digital, a l'excepció d'expressions culturals de caire molt artesanal.

En aquest sentit, la reforma del mercat digital que s'està discutint en el marc del TTIP i de la proposta de la UE d'avançar cap a un Mercat Digital Únic posa sobre la taula tres grans reptes de futur.

El primer d'ells és la neutralitat de la xarxa. Internet és una creació força recent en termes històrics, perquè només fa uns 25 anys de la seva aparició. Des d'aleshores, s'ha estès per tot el planeta com un sistema de comunicació obert, sense cap centre únic, i en el qual tots els paquets d'informació circulen a la mateixa velocitat i tenen els mateixos drets. Aquesta neutralitat és intocable per a Partal i caldria que fos defensada políticament. Permetre, com plantegen algunes veus, que alguns operadors d'Internet puguin pagar perquè la seva informació circuli més ràpidament – o que la informació dels altres ho faci més lentament – seria una catàstrofe perquè entrariem en una Internet totalment diferent a l'actual.

El segon gran repte és el de la privacitat, una qüestió estretament lligada a la governança de la xarxa. En aquests darrers 25 anys, els Estats Units no només han inventat internet, sinó que han aconseguit dominar-la, ja que tots els grans buscadors i operadors són nord-americans. L'única excepció a aquesta regla s'està produint en el camp de les aplicacions mòbils, on Europa – i Barcelona en particular – està demostrant un fort dinamisme i capacitat per a competir globalment.

Segons Partal, el mecanisme d'arbitratge previst en el TTIP podria ser utilitzat per a qüestionar la protecció de la privacitat, així com els drets d'autor i altres drets personals dels ciutadans. Dit això, Europa no s'hauria de limitar a defensar que tots aquests drets siguin mantinguts en el paper. La Comissió Europea hauria de ser més agressiva a l'hora de garantir que tots aquests drets són respectats en la pràctica, lluitant de forma més activa contra les habituals violacions que es practiquen a diari en la xarxa des de qualsevol punt del planeta.

El tercer gran repte afecta justament als drets d'autor, als drets que fomenten i protegeixen la creació artística i, com recorda Miquel Àngel Vallès, advocat i coordinador del Grup de Propietat Intel·lectual del Departament de Cultura, que estan recollits en la mateixa Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.

En el sector cultural, la vulneració de la propietat intel·lectual va començar per la música, es va estendre a l'audiovisual i darrerament ha arribat amb força al sector editorial mitjançant la pirateria de llibres digitals. Suposa una gran amenaça per als creadors ja que podria dur a la ruïna de tot del sector creatiu. En l'àmbit digital aquesta amenaça es multiplica per la facilitat de la còpia digital i la possibilitat que tenen molts pirates d'amagar-se darrera l'anonimat.

L'impacte que el TTIP tindrà sobre la propietat intel·lectual està per veure, però caldrà estar atents perquè aquest acord de lliure comerç i inversió no afavoreixi exclusivament a les grans empreses digitals i reforci la seva tendència a exercir un oligopoli o un monopoli de mercat. Val la pena tenir en ment que la major part del sector cultural català està format per PIMES o micro-empreses. Caldrà també vetllar perquè no es produeixin desequilibris entre el poder del sector públic i el del sector privat, ni entre la Unió Europea i els Estats Units. Quelcom que d'entrada no serà gens fàcil, perquè no només tenim dos sistemes diferents de propietat

intel·lectual, sinó que la potència dels Estats Units en temes digitals fa que la negociació estigui descompensada d'entrada.

Algunes veus, com la del Representant de la Comissió Europea, asseguruen que abans d'adoptar cap compromís amb els Estats Units, caldria un debat intern a la Unió Europea per a posar-nos d'acord sobre un model digital únic que permeti superar la fragmentació actual.